

Stadsvisie Harderwijk 2031

Vasthouden, verdiepen of verbreden

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
1.1. Doel	5
1.2. Functie	5
1.3. Proces	5
1.4. Leeswijzer	5
1.5. Vervolgstappen	6
2. Uitgangssituatie	7
2.1. Profiel	7
2.2. Autonome trends	7
3. Werkwijze	9
3.1. Scenario's	9
3.2. Thema's	9
4. Scenario's Harderwijk 2031	11
4.1. Scenario 1:Vasthouden	11
4.1.1. Thema woonklimaat	11
4.1.2. Thema maatschappelijke voorzieningen	12
4.1.3. Thema werken	13
4.1.4. Thema bereikbaarheid	14
4.2. Scenario 2:Verdiepen	16
4.2.1. Thema woonklimaat	16
4.2.2. Thema maatschappelijke voorzieningen	17
4.2.3. Thema werken	18
4.2.4. Thema bereikbaarheid	19
4.3. Scenario 3:Verbreden	20
4.3.1. Thema woonklimaat	20
4.3.2. Thema maatschappelijke voorzieningen	20
4.3.3. Thema werken	21
4.3.4. Thema bereikbaarheid	22
5. Casussen	24
5.1. De ontwikkeling langs de A28	24
5.1.2. Uitwerking scenario 1:Vasthouden	24
5.1.2. Uitwerking scenario 2:Verdiepen	24
5.1.3. Uitwerking scenario 3:Verbreden	25
5.2. De ontwikkeling van multifunctionele accommodaties in de wijken	25
5.2.1. Uitwerking scenario 1:Vasthouden	25
5.2.2. Uitwerking scenario 2:Verdiepen	25
5.2.3. Uitwerking scenario 3:Verbreden	26
5.3. Het onderwijsaanbod	26
5.3.1. Uitwerking scenario 1:Vasthouden	26
5.3.2. Uitwerking scenario 2:Verdiepen	26
5.3.3. Uitwerking scenario 3:Verbreden	27
6. Participatie	29
6.1. Bespreking in raadscommissies	29
6.2. Expertmeeting	29
6.3. Burgerpanel	29
6.4. Ambtelijke raadpleging	29
6.5. Burgerreacties en websitereacties	30
6.6. Reactie uit de regio	30
6.7. Verwerking in advies	30
7. Conclusie en advies	31
Bijlagen	

Harderwijk, open, ontspannen en ondernemend

In het hart van ons kleine kikkerlandje ligt een prachtige stad die uitkijkt over water waar surfers, booteigenaren maar ook schaatser volop van genieten. Het aangrenzende natuurgebied wordt doorkruist door zwijnen en herten terwijl fietsers, wandelaars en automobilisten de gebaande paden en wegen volgen. En liefhebbers van winkelen, live muziek, terrasjes en monumentale panden hebben al snel hun weg gevonden in het altijd gezellige stadscentrum. Dat is Harderwijk. Een stad met vele kwaliteiten.

Het streven is om Harderwijk op de kaart te zetten als een ondernemende stad met een open, menselijk karakter waar men op een ontspannen wijze kan wonen, werken en genieten. Om dit te bereiken staan wij voor een belangrijke uitdaging. We willen behouden wat goed is en we willen vernieuwen en verbeteren. We kiezen voor verdiepen en we kiezen voor het opstellen van een aansprekende regionale agenda.

Met dit document, Stadsvisie Harderwijk 2031, willen wij u als gemeentebestuur deelgenoot maken van onze visie op de thema's woonklimaat, maatschappelijke voorzieningen, werken en bereikbaarheid. Vier belangrijke thema's als het gaat om het creëren van een stad waar het prettig wonen en werken is. Voor ons is deze 'Stadsvisie Harderwijk 2031' de komende jaren de leidraad die ons helpt om dit doel, dit collectieve belang voor inwoners en ondernemers, te bereiken. Helpt u mee om van Harderwijk een open, ontspannen en ondernemende stad te maken?

J.C.G.M. Berends
burgemeester van Harderwijk

Samenvatting

De kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 is opgesteld om voor Harderwijk en Hierden een ontwikkelingsrichting te hebben op het gebied van voorzieningen, werkgelegenheid, woonklimaat en bereikbaarheid. Het gaat om een integrale visie die het ruimtelijk, economisch en sociaal beleid met elkaar verbindt. Bij het opstellen ervan zijn velen betrokken geweest. Burgers en ondernemers hebben hun mening gegeven, experts zijn geraadpleegd, met raadscommissies is van gedachten gewisseld en medewerkers van de gemeentelijke organisatie hebben een bijdrage geleverd.

De Stadsvisie Harderwijk 2031 is ontwikkeld op basis van drie toekomstscenario's, respectievelijk **vasthouden, verdiepen en verbreden**, die aan de hand van de thema's woonklimaat, maatschappelijke voorzieningen, werken en bereikbaarheid zijn uitgewerkt. Bij de uitwerking is nadrukkelijk rekening gehouden met de uitgangssituatie van Harderwijk, met het huidige profiel van de stad en met trends die van invloed zijn op de gemeente. Voor elk scenario is beschreven met welke maatregelen het voorgenomen hoofddoel zal worden gerealiseerd. Ook wordt ingegaan op de effecten en te verwachten consequenties van de verschillende maatregelen. Door middel van drie casussen is inzicht gegeven in het effect van de verschillende scenario's.

Scenario 1 draait om vasthouden: de kwaliteiten van Harderwijk blijven op het bestaande niveau, de lopende projecten worden afgerond, maar er worden geen nieuwe grote projecten meer opgestart. Volgens dit scenario is Harderwijk in 2031 een ontspannen gemeente met vijftigduizend inwoners. De gemeente heeft een aantrekkelijk woonklimaat doordat er voor alle doelgroepen verschillende woonmilieus voorhanden zijn. Het niveau van de maatschappelijke voorzieningen in de gemeente is in 2031 zodanig dat adequaat kan ingespeeld op maatschappelijke trends zoals vergrijzing, individualisering en de toegenomen vrije tijd van de Harderwijkers.

Zorg en dienstverlening zullen op basis van dit scenario in 2031 de belangrijkste economische sectoren zijn. Het opleidingsniveau, de arbeidsparticipatie en het gemid-

deld inkomen van de Harderwijkse burger zijn onveranderd gebleven. Op het gebied van bereikbaarheid is Harderwijk een gemeente die voor alle vervoerssoorten goed en veilig te bereiken is.

Scenario 2 heeft verdiepen als centrale gedachte: Harderwijk gaat voor kansen, blijft zich ontwikkelen, en doet dat door een aantal speerpunten te kiezen. In 2031 is Harderwijk herkenbaar als een open en ondernemende gemeente. Voor het woonklimaat betekent dit scenario dat er een zeer gedifferentieerd aanbod van woonmilieus wordt gerealiseerd, waarmee alle doelgroepen kunnen worden bediend. Wat maatschappelijke voorzieningen betreft is het doel om van Harderwijk een stad te maken met een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau op het gebied van sport, cultuur, onderwijs, zorg en welzijn.

In scenario 2 is versterking van de economische structuur het centrale doel binnen het thema werken. De economische positie van Harderwijk zal hierdoor verbeteren en de arbeidsparticipatie van de bevolking toenemen. Op het punt van bereikbaarheid is de opdracht om Harderwijk in 2031 beter, goed en veilig te maken en te houden voor alle vervoerssoorten. De capaciteitsuitbreiding van de hoofdinfrastructuur is hiervoor een van de maatregelen.

Scenario 3 heeft verbreden als uitgangspunt: Harderwijk profileert zich samen met regiogemeenten als één geheel. Er wordt gedacht vanuit de belangen van de inwoners van de regio en de regiovisie is hierbij een belangrijk vertrekpunt.

Op basis van dit scenario wordt gewerkt aan het scheppen van een aantrekkelijk woonklimaat in de regio Noord-Veluwe (RNV) door voor alle doelgroepen verschillende woonmilieus in stand te houden en te realiseren. Harderwijk vervult ten aanzien van woningbouw de taak van opvanggemeente voor de regio. Op het gebied van cultuur, onderwijs, sport en welzijn en zorg is in 2031 een regionaal aanbod van maatschappelijke voorzieningen gerealiseerd. Het niveau van culturele voorzieningen in Harderwijk is zodanig dat de stad een centrumfunctie voor de regio kan vervullen. Binnen dit scenario wordt gestreefd naar versterking van de regionale werkgelegenheid en vergroting van de arbeidsparticipatie. Wat de bereikbaarheid betreft is het doel om de regio, inclusief Harderwijk, beter en veilig bereikbaar te houden voor alle vervoerssoorten.

Tijdens het proces van de totstandkoming van de kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 heeft het kernteam Stadsvisie gezocht naar een goede onderbouwing van het advies voor een scenariokeuze. Hiervoor is een bijdrage gevraagd van allerlei betrokkenen van binnen en buiten de organisatie, en van externe experts. Twee criteria hebben bij de afweging van de drie scenario's een belangrijke rol gespeeld: 'wat is een ontwikkeling die bij de gemeente Harderwijk en haar inwoners past?' en 'welke ontwikkeling leidt tot een open, ontspannen en ondernemende stad in 2031?'

Op basis van alle aangedragen argumenten blijkt dat ontwikkeling noodzakelijk is om van Harderwijk ook in 2031 een aantrekkelijke woon- en werkgemeente te maken. Scenario 2 en 3 bieden hiervoor mogelijkheden.

De gemeenteraad heeft daarom besloten te kiezen voor scenario 2: Verdiepen, waarbij Harderwijk zich inzet voor het opstellen van een aansprekende regionale agenda.

De gemeenteraad heeft op 10 juni 2010 ingestemd met het scenario 2: Verdiepen, waarbij Harderwijk zich inzet voor het opstellen van een aansprekende regionale agenda. De Stadsvisie Harderwijk 2031 zal vertaald worden in een structuurvisie met daarin een economische, sociale en ruimtelijke pijler met uitvoeringsagenda. In die structuurvisie zullen specifieke, meetbare, acceptabele, reële maatregelen worden benoemd die in de tijd moeten worden genomen om te komen tot de in 2031 gewenste toekomst. Welke concrete maatregelen op korte termijn worden genomen wordt opgenomen in een jaarlijks te actualiseren uitvoeringsagenda.

1. Inleiding

De gemeente Harderwijk wordt regelmatig gevraagd door initiatiefnemers om mee te werken aan ontwikkelingen. Binnen de regio speelt Harderwijk een belangrijke rol met centrumvoorzieningen. Het is belangrijk om stil te staan en de volgende vragen te stellen. Hoe zien Harderwijk en Hierden eruit in 2031? Welke visie hebben bewoners, ondernemers, gemeenteraad en college op de toekomst? Is Harderwijk de poort naar de Randstad? Hoe vertolkt Harderwijk haar centrumfunctie in de regionale context? Hoe kijkt die regio naar Harderwijk? Wat is de gewenste ontwikkelingsrichting voor de stad Harderwijk en de kern Hierden? Welke keuzes moeten nu gemaakt worden om te sturen in de richting van de gewenste toekomstsituatie? De kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 geeft antwoord op deze vragen. U zult zich afvragen waarom 2031 en niet 2030. Dat komt omdat Harderwijk in 1231 stadsrechten toegelikt heeft gekregen van graaf Otto II. Harderwijk is dan een zelfstandige stad, met eigen rechtspraak. Harderwijk mag week- en een jaarmarkt houden. De datum van 2031 is daarom een verwijzing naar de historie. Er wordt daarom nu gekeken naar de toekomst in het historische besef dat onze mooie stad dan precies 800 jaar stadsrechten heeft.

1.1 Doel

De opdracht van de gemeente is zo goed mogelijke leef-, werk- en woonomstandigheden voor haar inwoners te creëren. De Stadsvisie Harderwijk 2031 wordt gemaakt om een ontwikkelingsrichting voor de stad te bepalen op het gebied van voorzieningen, werkgelegenheid, woonklimaat en bereikbaarheid. Hierbij moeten strategische keuzes worden gemaakt. De visie is integraal. Dit betekent dat er nadrukkelijk wordt gekeken naar de onderlinge samenhang tussen de ruimtelijke, sociale en economische beleidsvelden. De stadsvisie schetst een beeld van de gewenste ontwikkeling, geeft richting aan gemeentelijk beleid en is een middel om lopende plannen te coördineren en nieuw beleid in te zetten. Tenslotte is de visie een uitgangspunt voor de intensieve samenwerking tussen bestuur, bevolking, bedrijfsleven, instellingen, organisaties en andere overheidsinstanties.

1.2 Functie

Ook in 2005 heeft Harderwijk een plan opgesteld voor de toekomst. Dit resulteerde in het structuurplan Harderwijk 2020 dat door de raad in 2006 is vastgesteld. Deze nota beperkte zich tot de ruimtelijke component en de tijdshorizon was 2020. In deze Stadsvisie Harderwijk 2031 kijken we nog wat verder, omdat keuzes en besluiten over projecten die na 2020 gaan spelen nu al aan de orde zijn. De Stadsvisie Harderwijk 2031 dient als een zogenaamd parapluplan. Na vaststelling door de gemeenteraad wordt op basis van de stadsvisie een structuurvisie met een sociale, economische en ruimtelijke pijler met uitvoeringsprogramma opgesteld. In die structuurvisie zullen specifieke, meetbare, acceptabele, reële maatregelen worden benoemd die in de tijd moeten worden genomen om te komen tot de in 2031 gewenste toekomst. Welke concrete maatregelen op korte termijn worden genomen wordt opgenomen in een jaarlijks te actualiseren uitvoeringsagenda.

1.3 Proces

Om te komen tot de Stadsvisie Harderwijk 2031 is gekozen voor een integrale aanpak. Vanaf het eerste moment is ervoor gekozen om de burgers, ondernemers en het bestuur te betrekken bij de totstandkoming van deze kaderstellende nota. In bijlage 1 is een proces-schema opgenomen waarin duidelijk wordt welke stappen zijn ondernomen om te komen tot deze kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031.

1.4 Leeswijzer

De stadsvisie bestaat uit acht hoofdstukken. Dit eerste hoofdstuk vormt de inleiding van het rapport. In het volgende hoofdstuk wordt de uitgangssituatie voor Harderwijk en Hierden beschreven aan de hand van een SWOT-analyse. Hoofdstuk 3 schetst hoe de verschillende toekomstscenario's zijn uitgewerkt. Deze worden daarna in hoofdstuk 4 uitgebreid toegelicht. In hoofdstuk 5 worden drie casussen uitgewerkt, waarbij het effect van de keuze voor een bepaald scenario inzichtelijk wordt gemaakt. In hoofdstuk 6 worden de drie scenario's gewogen op basis van consultatieronden. Het commentaar van experts, de reactie vanuit de ambtelijke organisatie en van het burgerplatform en de informatie uit participatierondes met burgers worden vergeleken en geanalyseerd. In hoofdstuk 7 worden de drie scenario's met elkaar vergeleken en de scenariokeuze verantwoord. Dat vormt de conclusie van dit rapport en bevat het advies. Tenslotte worden de vervolgstappen in het laatste hoofdstuk kort in weergegeven.

1.5 Vervolgstappen

Nadat de raad heeft ingestemd met de scenariokeuze zal dit scenario worden uitgewerkt tot de Stadsvisie Harderwijk 2031. De stadsvisie wordt vertaald in een structuurvisie met een sociale, economische en ruimtelijke pijler met een jaarlijks te actualiseren uitvoeringsagenda, waarin in 2010/2011 de stadsvisie verder integraal wordt uitgewerkt.

2. Uitgangssituatie

In dit hoofdstuk wordt de uitgangssituatie van de gemeente Harderwijk beschreven. Allereerst wordt ingegaan op de bestaande kernkwaliteiten van Harderwijk. Vervolgens worden de landelijke en regionale trends beschreven, die van belang zijn voor de ontwikkeling van de Stadsvisie Harderwijk 2031.

2.1 Profiel

Harderwijk is een dynamische gemeente. Er zijn in de afgelopen jaren met veel ambitie plannen gemaakt. Het meest in het oog springend zijn de plannen voor het Waterfront, Structuurplan Harderwijk 2020 en de regiovisie Noord-Veluwe. Nu is het imago vooral gebaseerd op een sterke toeristische sector. In 2009 heeft de gemeente gekozen voor een open, ontspannen en ondernemend imago van Harderwijk.

Harderwijk kent een gunstige strategische ligging. De stad wordt ontsloten door de A28, de N302, Veluwerandmeren en de spoorlijn Zwolle-Amersfoort. De gemeente presenteert zich momenteel onvoldoende langs deze belangrijke infrastructurele dragers. Er is geen snelle treinverbinding met belangrijke economische regio's. De groei van de automobiliteit en het autobezit hebben ervoor gezorgd dat de grenzen van de verwerkingscapaciteit van het lokale wegennet zijn bereikt.

De aanwezigheid van twee Natura2000-gebieden (Veluwe en Randmeren), nationale toeristische trekkers als Dolfinarium en Zwaluwhoeve en de historische binnenstad bieden de gemeente Harderwijk grote economische potenties. Er zijn voldoende potentiële vestigingslocaties voor uitbreiding van bestaande bedrijven en voor nieuwe ondernemingen. Deze liggen verspreid in de gemeente.

Het woningaanbod is weinig gedifferentieerd en er zijn weinig hoogwaardige voorzieningen op gebied van cultuur, sport en onderwijs. Daarnaast is het winkelaanbod voornamelijk kleinschalig. Met de ontwikkeling van

het Waterfront en Drielanden worden nieuwe woon- en werkmilieus toegevoegd die voor 2020 gereed zullen zijn.

Harderwijk kent een relatief jonge bevolking en een laag werkloosheidscijfer. Het gemiddelde opleidings- en inkomensniveau is laag ten opzichte van vergelijkbare steden. Het onderwijsaanbod is weinig gevarieerd en bestaat uit voornamelijk basis- en voortgezet onderwijs en Mbo-opleidingen.

Deze uitgangssituatie is gebaseerd op de structuurvisie 2020 en de SWOT-analyse die in bijlagen 2 en 3 zijn weergegeven.

2.2 Autonome trends

In de samenleving zijn verschillende trends waarneembaar, die uiteraard ook invloed hebben op de gemeente Harderwijk. Bij de totstandkoming van de stadvisie is rekening gehouden met de volgende landelijke trends:

- Groei van de vrijetijdseconomie
- Toename van het aantal welvarende senioren
- Transformatie richting kenniseconomie
- Groei van de zorgsector
- Toename van de kosten in de zorg
- Toenemende differentiatie in leefstijlen/individualisering
- Ontgroening en vergrijzing
- Trend naar duurzaam/energie neutraal bouwen
- Verschuiving naar regionale ontwikkeling
- Verharding van de samenleving
- Toename Europese regelgeving
- Toename automobiliteit en autobezit

Daarnaast zijn de onderstaande regionale trends van belang:

- Sterke profilering van steden 80.000+: Zwolle, Amersfoort, Apeldoorn en Lelystad
- Economische impuls uitbreiding vliegveld Lelystad
- Afnemende agrarische bedrijvigheid
- Toename regionale samenwerking
- Verrommeling landschap
- Integratie van dorpen en steden in de Veluwe

Ten slotte is er de onzekere factor van de economische dynamiek. De wereldeconomie kent haar ups and downs. De gemeente heeft daar slechts zeer beperkt invloed op en kan alleen een aantal anti-cyclische maatregelen nemen om daarmee de economie in

slechte tijden te stimuleren. Het betreft dan vooral het schuiven in de tijd van al geplande projecten of onderhoudswerken. De plaatselijke economie kan vrijwel nooit door middel van woning- of utiliteitsbouw worden gestimuleerd, aangezien daar vaak langdurige planologische procedures aan voorafgaan met een eigen dynamiek en onzekerheden.

3. Werkwijze

De Stadsvisie Harderwijk 2031 is ontwikkeld op basis van drie toekomstscenario's. Het eerste scenario is gebaseerd op het huidige Structuurplan Harderwijk 2020. Het tweede scenario is daarentegen gebaseerd op een verdiepingsslag en een schaa sprong voor Harderwijk. Ten slotte is naar aanleiding van de regiovisie het derde scenario uitgewerkt. In dit hoofdstuk worden deze scenario's en de hoofdthema's die van belang zijn bij de uitwerking van de scenario's beschreven. In bijlage 4 is de relatie tussen de hoofdthema's en de trends schematisch weergegeven.

3.1 Scenario's

Bij het opstellen van de stadsvisie is rekening gehouden met het bestaande beleid en de huidige projecten die op de uitvoeringsagenda staan. Dit betekent dat in de periode tot 2020 de projecten uit het Structuurplan Harderwijk 2020 uitgangspunt zijn bij de uitwerking van de onderstaande scenario's (zie bijlage 2 voor een samenvatting van het structuurplan).

Scenario 1: Vasthouden:

In dit scenario houdt Harderwijk haar kwaliteiten op het huidige niveau. De bestaande grote projecten worden afgerond. Er worden geen nieuwe omvangrijke projecten meer opgestart. Na afronding van de bestaande projecten verandert Harderwijk nauwelijks. Dit scenario is gericht op het inspelen op knelpunten. Harderwijk is in dit scenario in 2031 vooral een ontspannen gemeente.

Scenario 2: Verdiepen:

In dit scenario gaat Harderwijk voor kansen. Harderwijk kiest hiervoor een aantal speerpunten die samenhangen met nieuwe grote ontwikkelingen. Hierdoor krijgt Harderwijk stedelijke allure. In dit scenario blijft Harderwijk zich ontwikkelen. De gemeente als geheel ondergaat hierdoor ingrijpende veranderingen. Harderwijk is in dit scenario in 2031 een ondernemende en open gemeente.

Scenario 3: Verbreden:

In dit scenario profileert Harderwijk zich samen met de andere regiogemeenten als één geheel. In de regiovisie is gekozen voor de ontwikkeling richting Care Valley. In dit scenario staat ontwikkeling van de regio centraal. Grote projecten vinden binnen de regiogrenzen plaats en niet op voorhand binnen de grenzen van de gemeente Harderwijk. De regio Noord-Veluwe is in dit scenario in 2031 een open, ondernemende en ontspannen regio.

3.2 Thema's

Aan de hand van vier thema's (woonklimaat, maatschappelijke voorzieningen, werken en bereikbaarheid) worden de scenario's in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt.

Woonklimaat

Het woonklimaat is, naast het economische perspectief, bepalend voor de aantrekkelijkheid van de gemeente. Woonklimaat is hier gedefinieerd als: het geheel van leefomstandigheden die voor langere tijd het wonen en verblijven in de gemeente Harderwijk bepalen. Dat vertaalt zich in het totaalpakket van voorzieningen, leefomgeving, werkgelegenheid, wonen en bereikbaarheid. Daarbij wordt rekening gehouden met de bevolkingssamenstelling, de woonmilieus en de leefomgeving (een combinatie van voorzieningen, openbare ruimte en natuur).

Maatschappelijke voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen¹ hebben invloed op de leefbaarheid in de gemeente. Zij dragen in belangrijke mate bij aan de sociale samenhang in Harderwijk en de verbinding tussen burgers. Dit thema richt zich op leren, vrije tijd en zorg. Het gaat om voorzieningen op het gebied van onderwijs, sport, cultuur en zorg (preventieve aanpak, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, ouderenzorg en gezondheidszorg).

Werk

Werk is van groot belang voor de leefbaarheid en de economische structuur van de gemeente. Het gaat daarbij om werkgelegenheid, werklocaties (kantoren, winkellocaties en industrieterreinen), aanwezige eco-

¹ In deze nota wordt het begrip 'voorzieningen' op twee manieren gebruikt: enerzijds als aanduiding voor fysieke gebouwen, waarbinnen mensen elkaar ontmoeten, en anderzijds als benaming voor diensten die veelal gericht zijn op preventie en participatie.

nomische sectoren zoals dienstverlening, zorg, toerisme en detailhandel, arbeidsparticipatie (deelname van vrouwen en 55+-ers) en het opleidingsniveau (aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt).

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid bepaalt in hoge mate de aantrekkelijkheid van een gemeente als potentiële vestigingsplaats voor zowel woonconsumenten als bedrijven. De aandacht richt zich hierbij op autoverkeer en parkeren, scheepvaart, openbaar vervoer en langzaam verkeer (fietsers en voetgangers).

4. Scenario's Harderwijk 2031

In dit hoofdstuk zijn de drie scenario's voor Harderwijk 2031 uitgewerkt aan de hand van de volgende thema's: woonklimaat, maatschappelijke voorzieningen, werken en bereikbaarheid.

4.1. Scenario 1: Vasthouden

In scenario 1 staat het behoud van de huidige kwaliteiten van de gemeente Harderwijk voorop. Wat dit betekent voor de vier thema's is in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

4.1.1 Thema Woonklimaat

Doel

Het doel is om in Harderwijk en Hierden een aantrekkelijk woonklimaat te scheppen. Dit wordt bereikt door het instandhouden en realiseren van verschillende woonmilieus voor alle doelgroepen. Het aantal inwoners groeit naar ongeveer vijftigduizend. De woonmilieu die in Harderwijk voorkomen zijn: stedelijk-, groen stedelijk-, dorps-, landelijk- en waterwonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In het Waterfront wordt een aantrekkelijk woonmilieu gerealiseerd. Er wordt daarmee geprofiereerd van de unieke ligging van Harderwijk aan het Natura2000-gebied 'Veluwerandmeren';
- Winkelcentra krijgen een kwalitatieve impuls;
- De historische binnenstad wordt makkelijk bereikbaar gemaakt, ondermeer door aangelegde fietsvoorzieningen over de A28;
- In Hierden wordt gebouwd voor de autonome groei van Hierden en het dorp behoudt het eigen karakter en identiteit;

- Andere ontwikkelingen zijn kleinschaliger van aard. Bij deze ontwikkelingen wordt veel waarde gehecht aan het creëren van woonclusters met een eigen identiteit, zoals het wonen in nieuwe woongemeenschappen of nieuwe woonmogelijkheden bij de herstructurering van oude wijken;
- Bij woningbouw op inbreidings- en herstructureringslocaties wordt gestreefd naar meer variatie in woonmilieus;
- Permanente bewoning in recreatiewoningen wordt door natuurlijk verloop verder teruggedrongen;
- Zorgdragen voor een duurzame leefomgeving door middel van gebiedsgericht milieubeleid.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Het effect van het vasthouden van de huidige kwaliteiten is dat de bevolkingsgroei van Harderwijk na 2020 afvlakt. De omvang en groei van de bevolking van een stad zijn van belang, omdat daarmee het arbeids- en omzetspotentieel toenemen en als gevolg daarvan ook de werkgelegenheid in de stad.

Harderwijk kent op dit moment relatief gezien een laag aantal ouderen. Er is echter een tendens waarneembaar dat Harderwijk aan het vergrijzen is. Het vasthouden van wat we hebben, impliceert dat de bevolkingssamenstelling² sneller zal vergrijzen. Dat heeft een gunstig effect op de leefbaarheid in de wijken. Daarnaast hebben ouderen meer vrije tijd, wat een gunstig effect heeft op de voor Harderwijk belangrijke sector leisure. Het effect zal beperkt zijn, omdat de leisure-sector in Harderwijk het in belangrijke mate moet hebben van toeristen van buiten de regio. Een ander effect in dit scenario is dat er een groter beroep gedaan wordt op zorgverlenende instanties. Dit schept meer werkgelegenheid in de zorgsector.

De vergrijzing leidt tot een grotere spreiding over de dag van het autogebruik, waardoor de infrastructuur in de spits minder snel overbelast raakt. Door het terugdringen van permanente bewoning van recreatiewoningen ontstaan meer mogelijkheden voor verblijfsrecreatie, zij het in een laag tempo. De landschappelijke waarden van het buitengebied blijven gespaard.

² De bevolkingssamenstelling wordt bepaald door geboorte, sterfte en migratie. Aan de eerste twee variabelen is op het schaalniveau van een gemeente niet veel te doen. Wanneer een gemeente wil werken aan vergroening dan zal zij deze groep op z'n minst moeten vasthouden en indien mogelijk aantrekken.

Door de toename van het autobezit, de automobilititeit, de groei van de woningvoorraad en de werkgelegenheid, zal het verkeer in Harderwijk verder toenemen. In dit scenario zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van bestaande infrastructuur, die gedeeltelijk zal moeten worden aangepast.

Welke consequenties zijn te verwachten?

De vergrijzing, de groei van het inwoneraantal tot 2020 en daarna de stabilisatie van dit inwoneraantal zijn de belangrijkste demografische ontwikkelingen van Harderwijk. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat de beroepsbevolking niet meer groeit en de zorgsector aan belang wint. Als het inwoneraantal stabiel blijft, zullen er ook minder nieuwe mensen met vernieuwende ideeën instromen.

Vergrijzing heeft een ongunstig effect op de economische ontwikkeling van de stad. Voor ruimtelijke opgaven zullen andere middelen moeten worden gezocht om de vaak kostbare herstructurerings- en transformatieopgaven te financieren.

Welke voorwaarden zijn daarvoor nodig?

De ontwikkelingen dienen te voldoen aan het rijks- en provinciaal beleid. De projecten, genoemd in het structuurplan Harderwijk 2020, worden uitgevoerd. Vanuit de algemene middelen wordt voldoende budget vrijgemaakt voor herstructurerings- en transformatieopgaven.

4.1.2 Thema maatschappelijke voorzieningen

Doel

Het doel is om in 2031 een voorzieningenniveau te creëren waarmee adequaat ingespeeld kan worden op de consequenties van maatschappelijke trends, zoals de vergrijzing, de individualisering en de toegenomen vrije tijd van mensen. Het bestaande voorzieningenniveau wordt als vertrekpunt hiervoor genomen. Op het gebied van onderwijs, cultuur en vrije tijd en zorg en welzijn worden hieronder concrete doelen beschreven.

Onderwijs: Wat leren en ontwikkelen betreft heeft Harderwijk in 2031 ten aanzien van het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs een aanbod dat met enkele varianten is uitgebreid. Brede scholen maken hiervan deel uit.

Cultuur en vrije tijd: Cultuur en vrijetijdsbesteding zijn belangrijke (ver)bindende elementen in de Harderwijkse samenleving. Door voort te bouwen op de bestaande voorzieningen en verenigingen op deze gebieden, wil de gemeente bereiken dat er in 2031 voldoende mogelijkheden voor Harderwijkers zijn om elkaar te ontmoeten, te sporten of aan vormen van vrijetijdsbesteding deel te nemen.

Zorg en welzijn: Harderwijk beschikt over een verbeterd netwerk van zorg- en welzijnsvoorzieningen waarmee problemen en hulpvragen van burgers, die hiervoor zelf geen oplossing kunnen vinden, in een vroeg stadium worden gesignaleerd en aangepakt. Dit netwerk is dicht bij de burgers georganiseerd, bevordert de participatie van burgers en schept mogelijkheden voor ontmoeting.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voor de instandhouding van het onderwijsaanbod is het noodzakelijk dat er meer samenwerking tussen scholen plaatsvindt. De gemeente vervult hierbij een faciliterende rol. Ook zal de gemeente een actieve houding aannemen om uitbreiding van het aanbod te stimuleren.
- Om de kwaliteit van de culturele infrastructuur van Harderwijk te waarborgen, zal in het Waterfront een klein theater worden gebouwd.
- Een verbeterd netwerk van zorg- en welzijnsvoorzieningen kan niet gerealiseerd worden zonder nauwe samenwerking tussen de betrokken maatschappelijke organisaties. Ook is hiervoor vereist dat informatie, advies en cliëntondersteuning dicht bij de burger worden gebracht. De wijkaanpak wordt als middel ingezet om de vorming van dit netwerk te stimuleren.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

De ontwikkeling van maatschappelijke voorzieningen binnen dit scenario zal een positief effect hebben op de werkgelegenheid binnen de sectoren onderwijs, cultuur en zorg. Bij herstructurering en transformatie van gebieden zal ruimtelijk rekening moeten worden gehouden met uitbreiding van maatschappelijke voorzieningen.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Een vergrijzende bevolking heeft een negatief effect op het aanbod van onderwijs. Afnemende leerlingaantallen drukken op de bekostiging van het basisonderwijs, waarmee het handhaven van het huidige onderwijsaanbod een zware opgave wordt.

Door adequate maatschappelijke voorzieningen in stand te houden, kan Harderwijk zich profileren als een aantrekkelijke stad voor leren, ontmoeting, vrijetijdsbesteding en sportbeoefening. Het opleidingsniveau in de gemeente is op peil gebleven en voor de jeugd is een doorlopende leer- en ontwikkelingslijn gecreëerd. Een goed georganiseerd lokaal netwerk van zorg- en welzijnsvoorzieningen draagt ertoe bij dat bepaalde negatieve gevolgen van bijvoorbeeld de vergrijzing kunnen worden opgevangen of beperkt.

Welke randvoorwaarden gelden?

De ambities inzake maatschappelijke voorzieningen die voortkomen uit scenario 1 moeten passen bij de uitgangspunten van de regiovisie.

4.1.3 Thema werken

Doel

Het doel is om de werkgelegenheid in Harderwijk minimaal op het niveau van 2010 te houden. Dit betekent dat, gezien de huidige opbouw van de lokale economie, de sectoren zorg en dienstverlening in 2031 de belangrijkste werkgevers zijn. De gemeente Harderwijk kent ook in 2031 een relatief laag werkloosheidspercentage in vergelijking met het landelijke cijfer. Het opleidingsniveau van de bevolking, de arbeidsparticipatie en het gemiddelde inkomen van de Harderwijkse burger blijven op het niveau van 2010.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente werkt actief samen met de ondernemers en stelt zich dienstverlenend op richting het bedrijfsleven in publiek-private samenwerkingsvormen. Centrummanagement en parkmanagement zijn hier voorbeelden van.
- De bestaande werklocaties worden optimaal benut. De belangrijkste werklocaties in 2031 zijn het Waterfront, de bedrijventerreinen Lorentz I, II en III, de kantoorlocaties, de winkelcentra, de binnenstad en de verschillende zorginstellingen waaronder het ziekenhuis.
- Er wordt, zonodig samen met ondernemers, ingespeeld op effecten van de bevolkingsontwikkeling, economische dynamiek, de ontwikkeling van vliegveld Lelystad en uitbreiding van de noordvleugel van de Randstad (met name de groei van Almere)

Welk effect heeft dat op andere thema's?

De aanwezigheid van voldoende banen in Harderwijk draagt ook in 2031 bij aan het behouden van het woonklimaat en zorgt ervoor dat het huidige voorzieningenniveau gehandhaafd blijft. De beroepsbevolking in Harderwijk blijft daarbij op het huidige lager en middelbare opleidingsniveau.

De toegenomen drukte op de A28 en de toenemende automobiliteit maakt dat met name de externe bereikbaarheid van de stad minder wordt. Extra druk op het wegennet en de parkeervoorzieningen in de stad worden voorzien. Door de realisatie van de projecten Waterfront en N302 zal de interne bereikbaarheid en parkeergelegenheid op het huidige niveau blijven. De ruimtevraag voor de ontwikkeling van de economie is in dit scenario beperkt, omdat er geen grootschalige nieuwe werklocaties bij komen.

Welke consequenties zijn te verwachten?

In dit scenario blijft de samenstelling van de Harderwijkse economie in stand. Zo blijft de verdeling binnen de sectoren nagenoeg gelijk. De ontwikkeling van de sector industrie is afhankelijk van de invulling van met name Lorentz III. De landelijke groei in de vrijetijds- en zorg economie maken dat deze sectoren ook in Harderwijk zullen versterken. Er zijn genoeg banen voor de Harderwijkers in 2031. De groei van de beroepsbevolking zal na 2031 nagenoeg stabiliseren. De vergrijzing van de bevolking heeft ook gevolgen voor de samenstelling van de beroepsbevolking. Er komen

meer 55-plussers op de arbeidsmarkt. De gemeente gaat samen met de werkgevers een actieplan maken om ook deze groep aan het werk te houden.

Een belangrijke consequentie in dit scenario is dat het opleidingsniveau niet veel verandert tot 2031. Dit blijft relatief laag. De ontwikkeling van Nederland als kennis-economie vraagt echter om hoger gekwalificeerd personeel. In dit scenario gaat Harderwijk niet mee in deze ontwikkeling.

Welke randvoorwaarden gelden?

Het is belangrijk om de economische ontwikkelingen in Harderwijk te volgen en knelpunten tijdig aan te pakken. Het is daarbij van essentieel belang om dit in samenwerking met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen te doen.

4.1.4 Thema bereikbaarheid

Doel

Het doel is om Harderwijk goed en veilig bereikbaar te maken en te houden voor alle vervoerssoorten: autoverkeer, fietsverkeer, openbaar vervoer en vervoer over water.

Wat gaan we daarvoor doen?

Autoverkeer: De gemeente heeft een beperkte invloed op de toename van het autogebruik en toenemend autobezit. Wel kan de gemeente als het ware een soort 'bovengrens' aanbrengen in de mate waarin de auto een rol mag spelen in het stedelijk gebied. In het kader van dit beleid wordt bij verdere uitwerking van het ontsluitingssysteem uitgegaan van de volgende ontwerpprincipes:

- Zoveel mogelijk scheiding van lokaal, interlokaal en recreatief verkeer bewerkstellingen;
- Herkenbare categorisering van wegen naar zogenaamde stroom- of ontsluitingsfunctie en verblijfsfunctie realiseren;
- Duurzaam veilige inrichtingen realiseren door bijvoorbeeld scheiding van verkeerssoorten;
- De bouw van parkeergarages gelijke tred laten houden met de parkeervraag;

- Realiseren van een parkeerroute informatiesysteem waardoor automobilisten eenvoudig naar beschikbare parkeerplaatsen worden geleid.

Fietsverkeer:

- Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk worden aangelegd. Fietsstallingen worden gebouwd en de hoofdstructuur voor de auto en de fiets wordt ontkoppeld. Dit hangt ook samen met de keuze om de auto niet onbeperkt de ruimte te geven in het stedelijk gebied. Ook de verbinding met de Veluwe voor recreatief fietsverkeer wordt geoptimaliseerd.

Openbaar vervoer:

- De gemeente draagt bij aan het terugdringen van automobiliteit. Het openbaar vervoer biedt een goed alternatief. Het aanbod van bus- en treindiensten wordt daarvoor versterkt en overstapplaatsen worden verbeterd. Er wordt geanticipeerd op de plannen betreffende Randstadspoor en de mogelijkheden voor het verkrijgen van een intercity-status worden verder onderzocht.

Beroeps- en recreatievaart:

- Van Harderwijk een belangrijk centrum maken voor de pleziervaart én een regionaal overslagcentrum voor goederen die via de Randmeren worden aangevoerd realiseren.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Bezoekers van de stad willen graag hun bestemming snel, goed en veilig bereiken. Een goede bereikbaarheid van de stad is daarom van cruciaal belang voor de economie van de gemeente Harderwijk. Met het 'handhaven' van de bestaande bereikbaarheid is Harderwijk redelijk bereikbaar. De effecten van de verbrede N302 zullen vanaf 2011 zichtbaar worden. Ook de aanleg van een aantal parkeeroplossingen zal zijn vruchten afwerpen. Door de opwaardering van de N302 en op de lange duur de verbetering van de doorstroming bij Zwolle en knooppunt Hoewelaken zal Harderwijk beter

bereikbaar worden. Randstadrail zal daar nog extra aan bijdragen. De banen in de Randstad worden daarmee voor Harderwijkers beter bereikbaar.

De invloed van de gemeente op deze ontwikkelingen is echter beperkt. De verbrede N302 zal een aanzuigende werking hebben op verkeer voor de oost-west verbinding. Waarschijnlijk zal dat een gunstig effect hebben op het bedrijventerrein Lorentz dat beter zichtbaar en bereikbaar wordt.

De effecten van een betere (trein)verbinding met andere regio's heeft een gunstig effect op de bereikbaarheid van omliggende steden.

Welke consequenties zijn te verwachten?

De bereikbaarheid van de stad zal in dit scenario verminderen. Er zijn weliswaar verbeteringen, maar die zijn naar inschatting onvoldoende als oplossing voor de mogelijke toekomstige knelpunten. De toename in automobilititeit en autobezit maakt dat zowel de externe als interne bereikbaarheid van de stad afneemt. Dat heeft negatieve consequenties voor Harderwijk als woonplaats, vestigingsplaats voor bedrijven en recreatieve bestemming.

Welke voorwaarden gelden?

Naast rijks- en provinciaal beleid is het van belang dat knelpunten in de rijksinfrastructuur worden opgelost. Daarnaast wordt er vanuit gegaan dat Harderwijk keerstation voor de Randstadrail wordt. Aangezien de infrastructuur op het lokale niveau in 2031 aan de grenzen van de capaciteit raakt, zal zowel qua middelen als in de fysieke ruimte moeten worden gereserveerd voor de aanpassing daarvan.

4.2 Scenario 2: Verdiepen

In scenario 2 staat het kiezen van een aantal speerpunten die gepaard gaan met grootschalige projecten centraal. Wat dit betekent voor de vier thema's, is in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

4.2.1 Thema woonklimaat

Doel

Het doel is om in Harderwijk en Hierden een buitengewoon aantrekkelijk woonklimaat te scheppen, door het in stand houden en realiseren van een zeer gedifferentieerd aanbod in woonmilieus voor alle doelgroepen. Het credo is: meer woonkwaliteit door groei, reconstructie en transformatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het accent bij het realiseren van nieuw woningaanbod ligt op de kwaliteit. Nieuwe woningen, voorzieningen en bedrijven moeten toegevoegde waarde bieden aan het palet van voorzieningen in de gemeente. De gemeente wil dit op de volgende manieren bereiken:

- Bijzondere woonmilieus realiseren, die in de regio en omliggende steden niet of nauwelijks voorkomen. Inspelen op themagerichte of doelgroepgerichte woonmilieus;
- Eigenzinnige woningbouw en vernieuwende stedenbouwkundige concepten, zoals bijzondere hoogbouw op specifieke locaties verwezenlijken;
- Herstellen van het historische karakter van de binnenstad en de vesting.
- Hierden een aantrekkelijk villadorp maken;
- De identiteit van 'buitenplaats Essenburgh' versterken;
- Volop gebruik maken van de sterke kanten van de stad: ligging aan unieke Natura2000 gebieden, de historische binnenstad, het imago-project Waterfront en vestigingslocaties aan A28, N302 en N303;
- Prioriteit geven aan energiebesparing, het (regionaal) opwekken van duurzame energie, CO₂-reductie en CO₂-neutraal bouwen.

- De gemeente Harderwijk sluit zich aan bij de energiedoelstellingen van het Rijk (een energiebesparing van 2% per jaar, 20% duurzame energie in 2020 en 30% reductie van broeikasgassen in 2020 (ten opzichte van 1990)³.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Het inwoneraantal overschrijdt royaal de vijftigduizend inwoners, niet als doel maar als gevolg van het aantrekkelijke woonklimaat. Het effect van de bovenstaande aanpak is dat andere groepen mensen worden aangetrokken. Het betreft hier de zogenaamde 'creatievelingen'⁴. Deze groep is eerder geneigd een eigen bedrijf te starten en besteedt meer in de lokale economie, waardoor de werkgelegenheid gestimuleerd wordt. Het aantrekken van de creatieve klasse zorgt ook voor een positief effect op de bevolkingssamenstelling. Een impuls om hoger opgeleiden aan te trekken is nodig om de huidige negatieve tendens in Harderwijk te keren (Marlet, 2008).

Harderwijk kent een laag aandeel bewoners uit de midden- en hogere inkomensgroepen. Het aanbieden van voorzieningen is noodzakelijk voor het differentiëren van het woningaanbod. Het gaat de woonconsument om het hele aanbod, waarin de woonomgeving, milieuaspecten, aanbod in sport-, cultuur- en onderwijsvoorzieningen en de leefomgevingskwaliteit (o.a. milieuaspecten) deel uitmaken van het keuzepalet.

³ Concreet betekent dit dat de gemeente Harderwijk (en alle overige deelnemende gemeenten in Nederland) en het Rijk zich gezamenlijk gaan inspannen voor een schoner, duurzamer en zuiniger Nederland. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen op het gebied van energiebesparing, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen, de overgang naar duurzame energie en het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. Door de raad is bij de vaststelling van het Milieubeleidsplan een motie aangenomen, waarin het college opgeroepen werd om het klimaatconvenant te tekenen om te komen tot een klimaatneutrale gemeente.

⁴ Creatievelingen zijn creatieve en/of hoogopgeleide mensen met beroepen zoals: designers, architecten, innovatieve ict-ondernemers, kunstenaars, journalisten en wetenschappers. Deze groep doet het economisch vaak erg goed en vormen een interessant arbeidspotentieel.

Harderwijk moet, wil ze nieuwe woonconsumenten aantrekken, hierin investeren. Een bijkomend voordeel van deze investeringen is dat door de aanwezigheid van deze voorzieningen, mits van een goed niveau, de waarde van het onroerend goed stijgt.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Verondersteld wordt dat Harderwijk mensen van buiten de regio aantrekt. Het grootste potentieel bevindt zich in de Randstad. Mensen uit de Randstad zullen de gang naar Harderwijk niet zondermeer maken. Er moet dus een bijzondere kwaliteit worden geboden. Dat wil zeggen dat Harderwijk een nieuwe markt moet creëren. Dit conflicteert met het provinciale beleid waar van bouwen voor de regionale behoefte wordt uitgegaan. De consequentie van dit scenario is dat de capaciteit van de fysieke ruimte de limiet is. Bij een verdergaande groei wordt het grondgebied van Harderwijk verder volgebouwd. Hierden groeit dan fysiek aan Harderwijk vast. Het verkeerssysteem wordt zwaar belast, waardoor extra investeringen noodzakelijk zijn.

Welke randvoorwaarden gelden?

De gemeente moet open staan voor innovatieve ideeën op het gebied van multifunctioneel ruimtegebruik, infrastructuur en voorzieningen.

4.2.2 Thema maatschappelijke voorzieningen

Doel

Het doel is om van Harderwijk in 2031 een stad met een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau op het gebied van sport, cultuur, onderwijs, zorg en welzijn te maken. Harderwijk wordt hierin koploper in de regio. Op het gebied van onderwijs, cultuur en vrije tijd en zorg en welzijn worden hieronder concrete doelen beschreven.

Onderwijs: Harderwijk kent in de toekomst een rijk geschakeerd onderwijsaanbod, met meer typen basis-onderwijs, diverse vormen van middelbaar onderwijs, een sterk beroepsonderwijs en een Hbo-instelling. In verschillende wijken bestaan brede scholen, waarin onderwijsinstellingen en organisaties nauw samenwerken om de ontwikkelingskansen van kinderen in Harderwijk te vergroten.

Cultuur en vrije tijd: Doordat in allerlei culturele accommodaties is geïnvesteerd, kan Harderwijk zich profileren als een stad waar op gebied van kunst en cultuur een breed programma wordt aangeboden. De vestiging van een 'cultuurhuis' is een belangrijke aanvulling op het aanbod van culturele voorzieningen. Ook sportvoorzieningen krijgen een kwaliteitsimpuls, waardoor het in 2031 mogelijk is om topsportevenementen in Harderwijk te organiseren.

Zorg en welzijn: In 2031 beschikt Harderwijk over krachtige welzijns- en zorgorganisaties die hun onderlinge samenwerking in een sluitende keten hebben georganiseerd, zodat burgers gerichte ondersteuning krijgen. De aanwezigheid van meerdere multifunctionele accommodaties in de stad bevordert deze samenwerking. Voor kwetsbare groepen bestaan op wijkniveau kleinschalige zorgunits en woonservicezones met een aanbod van ondersteunende diensten. Er is een klanten contactcentrum waar burgers van Harderwijk met al hun vragen terecht kunnen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Een actief beleid voeren, met betrokkenheid van scholen, om de uitbreiding van het onderwijsaanbod mogelijk te maken. Ook de onderwijshuisvesting dient op peil te zijn.
- Sportverenigingen en culturele organisaties betrekken bij plannen om het kwaliteitsniveau van de voorzieningen op deze gebieden te versterken;
- Versterkingen van wijk- en gebiedsgericht werken;
- Ondersteunen en regisseren van de samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties;
- Er wordt een multifunctioneel theater gebouwd in het Waterfront.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

De kwaliteitsslag in genoemde voorzieningen heeft grote invloed op de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de stad. Voor nieuwe voorzieningen zal ruimte gereserveerd moeten worden. Deze voorzieningen zullen ook goed bereikbaar gemaakt moeten worden. In dit scenario is sprake van een toename van de werkgelegenheid binnen de sectoren zorg, cultuur en onderwijs. Het totaalpakket aan voorzieningen heeft een positief effect op de aantrekkelijkheid van Harderwijk als woonplaats, wat gevolgen heeft voor de woningbehoefte.

Welke consequenties zijn te verwachten?

De hoogwaardige maatschappelijke voorzieningen dragen bij aan een open en toegankelijke stad, met uitgebreide mogelijkheden voor ontmoeting, vrijetijdsbesteding en sportbeoefening. Harderwijk is een stad met een vitale sociale structuur, waarin de verschillende bevolkingsgroepen evenredig participeren. Ouderen en kwetsbare groepen kunnen terugvallen op goede voorzieningen die hen in staat stellen aan de samenleving te blijven deelnemen. Harderwijk onderscheidt zich als een stad met een zeer aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Welke randvoorwaarden gelden?

De uitgangspunten van de regiovisie zijn leidend.

4.2.3 Thema werken

Doel

Het doel is om de economische structuur in Harderwijk en Hierden te versterken. De werkgelegenheid is gegroeid. Een aantal sectoren is sterk ontwikkeld, waardoor Harderwijk een duidelijk economisch imago heeft. De economische positie van de gemeente als geheel is verbeterd, evenals het vestigingsklimaat voor bedrijven. De arbeidsparticipatie van de Harderwijkse bevolking is vergroot. Het aandeel hoger opgeleiden is toegenomen en sluit goed aan bij het aanbod van banen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente zet in op een aantal sectoren en kiest ervoor om deze te versterken (bijvoorbeeld: zorg, recreatie- en retail- of maakindustrie en zakelijke dienstverlening). De gekozen sectoren worden de belangrijkste dragers van de economie van Harderwijk. Binnen dit scenario vinden grootschalige projecten plaats om de economie te versterken, zoals de uitbreiding van het stadscentrum, de realisatie van een nieuwe culturele dagattractie, het aantrekken van een Hbo-instelling en de komst van een intercystation.
- Het economische imago van Harderwijk wordt versterkt door deze keuze. Dit imago wordt actief uitgedragen door de gemeente in samenwerking met het bedrijfsleven in de vorm van citymarketing.
- De gemeente zet zich in om het vestigingsklimaat in Harderwijk te verbeteren. Het gaat hierbij zowel

om fysieke als niet-fysieke (zachte) randvoorwaarden voor ondernemersschap, waardoor bedrijven kunnen groeien. Fysiek gaat het hierbij om het beschikbaar stellen van ruimte voor kantoren, bedrijven, zorg- en onderwijsinstellingen. De zachte randvoorwaarden bestaan uit sterk accountmanagement en een soepele dienstverlening door de gemeente.

- De synergie versterken tussen de toeristische trek- kers en het centrum van Harderwijk.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Om deze grootschalige ontwikkelingen te kunnen realiseren is er een duidelijke ruimtevraag. Meer werkgelegenheid en een duidelijker economisch profiel vereisen ook een gedifferentieerder en aantrekkelijker woonklimaat en een verbetering van het voorzieningenniveau.

Het optimaliseren van de bereikbaarheid is een belangrijke factor binnen het versterken van het Harderwijkse vestigingsklimaat. Harderwijk moet via de A28 en de N302 goed bereikbaar blijven. Voor het vestigingsklimaat is daarnaast ook de komst van een intercystation van groot belang.

De versterkte economische sectoren hebben ook een scholingsvraag. Alleen de komst van een Hbo-instelling en de verbreding van het Mbo-aanbod maken de versterking van de economische structuur mogelijk. De versterking van de economie heeft in 2031 een positief effect op het leefklimaat van de gemeente Harderwijk.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Harderwijk krijgt door bovenstaande ingrepen een duidelijk economisch imago en stadsallure. Er zijn meer bedrijven gevestigd in de gemeente en er is daardoor veel werkgelegenheid. Het opleidingsniveau van de bevolking van Harderwijk is gestegen en dit sluit goed aan bij het aanbod van banen in Harderwijk

Welke randvoorwaarden gelden?

Er moet een keuze worden gemaakt voor de ontwikkeling van bepaalde sectoren, zodat er een duidelijk economisch imago ontstaat. Het is niet mogelijk om iedere sector te laten groeien of ontwikkelen.

4.2.4 Thema bereikbaarheid

Doel

Het doel is om Harderwijk beter, goed en veilig bereikbaar te maken en te houden voor alle vervoerssoorten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Autoverkeer:

- Realiseren van capaciteitsuitbreiding van de hoofdinfrastructuur, de milieubelasting minimaliseren en de barrièrewerking opheffen;
- In combinatie daarmee op een goede locatie een distributiecentrum aanleggen waar vrachtwagens hun lading bestemd voor de stad kunnen overladen op een milieuvriendelijk vervoer, geschikt voor de bevoorrading van winkelcentra;
- Voor lokaal verkeer faciliteiten aanleggen voor elektrisch vervoer met eigen parkeerplekken tegen een laag tarief;
- Parkeren faciliteren aan de rand van de stad. De verbinding met de stad gaat met milieuvriendelijke oplossingen;
- In de stad altijd meervoudig ruimtegebruik bij parkeren toepassen.

Fietsverkeer:

- Het fietswegennet verder optimaliseren. Voorzieningen treffen met laadpunten voor elektrische fietsen.

Openbaar vervoer:

- Intercitystatus voor het station stimuleren;
- De geluidsoverlast van rail- en busverkeer minimaliseren;
- Stimuleren dat de OV-verbinding van Harderwijk naar Apeldoorn, Arnhem en Nijmegen versterkt wordt;

- Daar waar dit voor de snelheid van belang is, vrije busbanen aanleggen.

Beroeps- en recreatievaart:

- Het gebruik van de overslagterminal als belangrijke aanvoerlijn van goederen voor Oost-Nederland verder stimuleren;
- Recreatievaart optimaal faciliteren.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Een intercitystop in Harderwijk betekent een halvering van de reistijd naar Utrecht, Amersfoort en Zwolle. Harderwijk wordt beter bereikbaar en aantrekkelijk als woon- en werkgemeente. Door maatregelen in de infrastructuur en stimulerende maatregelen voor schonere vervoerssoorten wordt een forse milieuwinst geboekt met een gunstig effect op het woonklimaat. Harderwijk profileert zich als vooruitstrevende en milieubewuste gemeente. Dit positieve imago trekt nieuwe ondernemers en activiteiten waardoor de economische groei verder wordt gestimuleerd. De voorbeeldfunctie geeft ook meerwaarde aan het Bouw & Infrapark dat daarmee kan uitgroeien tot een onderwijs- en kenniscentrum op het gebied van innovatieve infrastructuur.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Deze ontwikkelingen leggen een flinke beslag op de fysieke ruimte. Bij investeringen in de bereikbaarheid gaan kosten veelal voor de baten uit.

Welke randvoorwaarden gelden?

Genoemde ingrepen zijn niet zonder partnerschap van andere partijen te realiseren. Het rijk, de provincie, maar ook private partijen zullen moet worden betrokken in de realisatie van de plannen. Veel ingrepen in (rijks) infrastructuur worden geïnitieerd door andere overheidspartijen. Het is daarom zeer belangrijk in te zetten op een sterke lobby richting rijk, provincie en zakelijke partners.

4.3 Scenario 3: Verbreden

In scenario 3 profileert Harderwijk zich samen met de andere regiogemeenten als één geheel. De regiovisie waarin is gekozen voor Care Valley Noord-Veluwe is hierbij een belangrijk kader. Wat dit betekent voor de vier thema's wordt in de volgende paragrafen verder uitgewerkt.

4.3.1 Thema woonklimaat

Doel

Het doel is om in de regio Noord-Veluwe (RNV) een aantrekkelijk woonklimaat te scheppen, door het instandhouden en realiseren van verschillende woonmilieus voor alle doelgroepen. Het voorzieningenniveau voldoet aan de regionale behoefte. Het inwoneraantal van rond de tweehonderdduizend inwoners maakt meer mogelijk. Harderwijk neemt opvangtaken voor woningbouw voor de regio voor haar rekening. Deze opgave betekent het creëren van een veelzijdig en dus gedifferentieerd aanbod. Daarbij is rekening gehouden met het aanbod van andere gemeenten in de regio Noord-Veluwe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bij het realiseren van woningen wordt steeds gekeken of het te realiseren programma synchroon loopt met de regionale behoefte. Harderwijk bouwt nadrukkelijk ook voor de regio. Harderwijk heeft een centrumfunctie en is verantwoordelijk voor de opvang van woningzoekenden uit de regio.
- Herstructurering en transformatie zijn belangrijke projecten waarbij duurzaam bouwen en energieneutrale woningen en voorzieningen het ultieme doel zijn. Vegetatiedaken en groene gevels versterken de groene identiteit van de RNV en van Harderwijk en Hierden in het bijzonder.
- Hierden opnemen in het landelijk gebied met een eigen rustieke identiteit;
- Natura2000 gebieden met elkaar verbinden via het Horsterwold en de Oostvaardersplassen;
- Ruimte reserveren voor regionale sport-, cultuur-, zorg- en onderwijsvoorzieningen;
- Grote (regionale) duurzame energieprojecten (b.v. houtgestookte bio-wkk, windenergie) realiseren.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

De regio manifesteert zich nadrukkelijk als centrum voor 'Care'. Zij bouwt daarvoor aan kennis en expertise. Dat is geconcretiseerd met op zorg en leisure gerichte hogere opleidingen: de Care Academy. Deze opleidingen trekken jonge mensen naar de regio en creëren nieuwe werkgelegenheid. De sectoren zorg en leisure krijgen veel aandacht. Het regionale voorzieningenniveau is sterk verbeterd.

Welke consequenties zijn te verwachten?

De belangrijkste consequentie is dat eendracht macht geeft. Een regio van bijna tweehonderdduizend mensen kan een vuist maken richting het Rijk en de provincie. Voor grote infrastructurele werken is meer draagvlak te genereren bij belangrijke partners en investeerders. Grote regionale investeringen zijn sneller te realiseren door schaalvoordelen en het uitbannen van onderlinge concurrentie. De provincie zal eerder bereid zijn haar medewerking aan plannen te geven vanwege de regionale afstemming.

Welke randvoorwaarden gelden?

De gemeente heeft de regiovisie onderschreven en moet deze nu ook actief uitdragen. Binnen de regio moeten gemeenten elkaar vertrouwen en elkaar ontwikkelingen gunnen om daar gezamenlijk voordeel van te hebben.

4.3.2 Thema maatschappelijke voorzieningen

Doel

Het doel is om in 2031 op het gebied van cultuur, onderwijs, sport en welzijn en zorg en opvang een regionaal voorzieningenaanbod te creëren. Wat cultuur betreft heeft Harderwijk een zodanig voorzieningenniveau dat voor de regio eventueel een centrumfunctie vervuld kan worden. Op het gebied van onderwijs, cultuur en vrije tijd en zorg en welzijn worden hieronder concrete doelen beschreven.

Onderwijs: In de regio is hoger- en middelbaar beroeps- onderwijs gekomen dat zich richt op de 'care sector'. Dit hangt samen de ontwikkeling van zorg als belangrijkste economische sector van de Noordwest-Veluwe. Het aanbod van middelbaar onderwijs in Harderwijk is afgestemd op het onderwijsaanbod in de regio.

Cultuur en vrije tijd: In de regio worden verschillende grootschalige sport- en cultuurevenementen georganiseerd. Door goede samenwerking tussen de betrokken gemeenten wordt voorkomen dat er in de regio dezelfde evenementen plaatsvinden.

Zorg en welzijn: In 2031 zijn taken en voorzieningen op het gebied van zorg en maatschappelijke ondersteuning in regionaal verband georganiseerd. Dat geldt ook voor preventief beleid op het terrein van de openbare gezondheidszorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Versterken van de aanwezige lokale infrastructuur (accommodaties, instellingen aanbod) voor onderwijs, cultuur, sport en zorg en welzijn;
- Intensiveren van intergemeentelijke samenwerking om de aantrekkingskracht van de regio te vergroten;
- Afspraken met de regio maken over de centrumfunctie van Harderwijk;
- Een multifunctioneel theater bouwen.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Wanneer voorzieningen in Harderwijk mede een regionale functie krijgen, zal de bereikbaarheid van de stad vanuit de regio extra aandacht moeten hebben.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Het gezamenlijk organiseren van voorzieningen zal de kwaliteit ervan vergroten. Er is een toename van het gebruik van in Harderwijk aanwezige voorzieningen vanuit de regio.

Welke randvoorwaarden gelden?

De toekomstvisie regio Noord-Veluwe 2031, 'Zakkompas Care Valley Veluwe' is het uitgangspunt. Een op de regio gerichte oriëntatie vraagt om intensivering van de regionale bestuurlijke samenwerking en mogelijk nieuwe vormen van die samenwerking.

4.3.3 Thema werken

Doel

Het doel is om de regionale werkgelegenheid te versterken en de arbeidsparticipatie te vergroten. Harderwijk maakt deel uit van de regio Noord-Veluwe en denkt vanuit de belangen van de inwoners van de gehele regio.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Harderwijk werkt aan het uitvoeren van de regionale economische visie waarin is gekozen voor Care Valley Veluwe;
- Harderwijk gaat intensief samenwerken met de regiogemeenten als het gaat om de beleidsplannen uit de regiovisie. Leisure, toerisme en zorg zijn de belangrijkste sectoren van de regionale economie;
- Harderwijk neemt het voortouw in de ontwikkeling van de benodigde bedrijventerreinen en kantoorlocaties.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

Voor de uitvoering van de regiovisie is vooral ruimte nodig voor grootschalige projecten. Ondanks dat nu nog niet bekend is waar deze projecten gerealiseerd zullen worden, moet Harderwijk wel rekening houden met een ruimtevraag.

Het effect van dit scenario op het woonklimaat en de voorzieningen in Harderwijk en de regio is positief. Immers samen met de andere gemeenten creëren we een groter draagvlak voor een hoogwaardig voorzieningenniveau die geen van de gemeenten op eigen kracht kan ontwikkelen.

De bereikbaarheid is afhankelijk van de locatiekeuzes voor grootschalige ontwikkelingen die binnen de regio gemaakt zijn.

Welke consequenties zijn te verwachten?

Harderwijk heeft samen met de andere gemeenten een regionaal economische opgave. Er is een nauwe samenwerking met de omliggende gemeenten, dit zorgt voor meer daadkracht. Het regionale zorg- en toerismebeleid wordt door de gemeenten gezamenlijk uitgevoerd.

Harderwijk neemt al haar beslissingen in het belang van de regionale economie. Dit kan betekenen dat Harderwijk voor de realisatie van projecten binnen de gemeente afhankelijk is van de gezamenlijke besluitvorming door de regiogemeenten. Het zal in ieder geval ook betekenen dat bepaalde grootschalige ontwikkelingen niet in Harderwijk plaatsvinden, maar in een andere regiogemeente.

Welke randvoorwaarden gelden?

De gemeenten binnen de regio moeten bereid zijn om afspraken met elkaar te maken in het belang van de regio en niet alleen in het belang van de desbetreffende gemeente.

4.3.4 Thema bereikbaarheid

Doel

Het doel is om de regio, inclusief Harderwijk, beter en veilig bereikbaar te maken en te houden voor alle vervoerssoorten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Autoverkeer:

- Realiseren van capaciteitsuitbreiding van de hoofdinfrastructuur, de milieubelasting minimaliseren en de barrièrewerking heffen;
- In combinatie daarmee een innovatief distributiesysteem voor de regio ontwikkelen voor de bevoorrading van winkelcentra in de verschillende regiokernen;
- Aanleggen van laadpunten voor elektrisch vervoer en speciale parkeerplekken tegen een laag tarief voor regionaal verkeer faciliteren;
- Diverse lokale wegen aanwijzen als historische infrastructuur;
- Realiseren van goede parkeervoorzieningen.

Fietsverkeer:

- Het fietswegennet in de regio optimaliseren met laadpunten voor elektrische fietsen op strategische plekken in alle kernen.

Openbaar vervoer:

- Een station met IC-status voor de regio stimuleren, waardoor snelle verbindingen met Zwolle en Amersfoort ontstaan.
- De regio stimuleert milieuvriendelijk OV-vervoer;
- De OV-verbinding van de regio naar Apeldoorn, Arnhem en Nijmegen versterken;
- Vrije busbanen aanleggen, waar dit voor de snelheid van belang is. Het openbaar vervoer moet de concurrentie met de auto aankunnen.

Beroeps- en recreatievaart:

- De Veluwerandmeren laten concurreren met andere watersportgebieden in Nederland.

Welk effect heeft dat op andere thema's?

De regio wordt beter bereikbaar en aantrekkelijker als woon- en werkgemeente. De Noord-Veluwe krijgt aansluiting op de rest van Gelderland. De infrastructurele maatregelen zorgen voor een forse milieuwinst, met een gunstig effect op het woonklimaat.

De regio profileert zich een als vooruitstrevende en milieubewuste regio met een groene identiteit. Dit positieve imago trekt nieuwe ondernemers en activiteiten aan, waardoor de economische groei verder wordt gestimuleerd. De kosten gaan in dit geval voor de baat uit, want de goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor vestiging.

Welke consequenties zijn te verwachten?

De barrièrewerking van de A28 en de spoorlijn is verminderd om de Natura2000-gebieden 'Veluwe' en 'Veluwerandmeren' aan elkaar te kunnen koppelen.

Welke randvoorwaarden gelden?

De genoemde ingrepen zijn niet zonder andere partijen te realiseren. De regiogemeenten moeten elkaar versterken en gezamenlijk lobbyen richting het Rijk en de provincie. De regio Noord-Veluwe moet zich als een krachtige eenheid presenteren.

5. Casussen

In het vorige hoofdstuk zijn drie scenario's met toekomstbeelden gepresenteerd. Om de mogelijke doorwerking van deze toekomstbeelden meer inzichtelijk te maken zijn drie concrete casussen uitgewerkt. Deze casussen beschrijven de situatie die ontstaat wanneer de denklijn van een scenario wordt gevolgd. Het zijn vrije denkoefeningen, die los van bestaand beleid zijn opgesteld, met als doel de mogelijkheden te verbeelden.

Er zijn drie casus bekeken waarbij de eerste een duidelijke ruimtelijke en economische component heeft; de tweede een duidelijke sociale en ruimtelijke component heeft en de derde vooral een economische en sociale component heeft. De besproken casus zijn:

1. de ontwikkeling langs de A28;
2. de ontwikkeling van multifunctionele accommodaties in de wijken;
3. de ontwikkeling van het onderwijs.

5.1 De ontwikkeling langs de A28

De ontwikkeling langs de A28 heeft een sterke ruimtelijke én economische component en kan goed in zowel lokale als regionale context worden uitgewerkt. In deze casus gaat het om de invulling van het gebied rondom de A28. Dit kunnen infrastructurele invulling zijn, maar ook ruimtelijke invullingen zoals een kantorenlocatie.

5.1.1 Uitwerking scenario 1: Vasthouden

In dit scenario is het credo vasthouden wat we hebben. De omgeving van de A28 zal in dit scenario beperkt veranderen. Nabij Drielanden worden twee fietsbruggen aangelegd om de fietsverbinding van de wijk met de stad te verbeteren.

De afrit aan de A28 Oranjelaan wordt groen aangekleed en het punt nabij de Ceintuurbaan, de A28 en Oranjelaan wordt bescheiden ingevuld. Ook het perceel van transportbedrijf Post krijgt een groene invulling met eventueel wat werklocaties.

Het gebied rond de Boekhorstlaan krijgt een invulling als P-Veluwe met een bezoekerscentrum. Het gebied bij de Zandlaan blijft zoals het is en zal met de huidige bestemming in gebruik blijven.

De fietsvoorzieningen betekenen een vooruitgang

voor de bewoners van de wijk Drielanden. Verder is de invloed van deze uitwerking op het woonklimaat voor bewoners van de gemeente marginaal.

5.1.2 Uitwerking scenario 2: Verdiepen

In dit scenario wordt de afrit Oranjelaan van de A28 een belangrijke kantorenlocatie met markante bebouwing in combinatie met geluidsbeperkende voorzieningen. Deze bebouwing fungeert ook als statement naar de A28: hier vindt u economisch Harderwijk. De ontwikkeling is van toegevoegde waarde voor Harderwijk en geeft stimulans aan de werkgelegenheid door groei van banen voor hoger opgeleiden. Tevens geeft dat een effect op een toename van het aantal forensen met gevolgen voor passagiersstromen voor het openbaar vervoer. Een intercity-verbinding met de Randstad is daarom nadrukkelijk onderdeel van dit scenario.

De locatie aan de Boekhorstlaan wordt een 'Nature-experience' park. Bezoekers van Harderwijk maken hier hun start voor een bezoek aan de historische binnenstad, de Veluwe of de activiteiten in de directe nabijheid zoals het bezoekerscentrum, het klim&klouterpark, een mountainbiketrail en survivaltrail.

De locatie aan de Zandlaan wordt ontwikkeld als tweede belangrijke kantorenlocatie. Een landmark kondigt Harderwijk vanuit het noorden van de A28 aan. Een distributiepark maakt onderdeel uit van deze ontwikkeling waarbij milieuvriendelijk transport van goederen voor Harderwijk wordt gefaciliteerd.

Deze uitwerking heeft duidelijk invloed op het woonklimaat in meerdere opzichten. De werkgelegenheid voor hoger opgeleiden neemt toe. Door de ontwikkeling van een distributiecentrum ondervinden bewoners van de gemeente minder overlast van zwaar verkeer. De reductie van de geluidsbelasting van de A28 betekenen gunstiger woonomstandigheden. De kans op een intercity-status voor het station neemt flink toe vanwege een

verwachte sterke toename van reizigers. Dat heeft dan een positieve invloed op de bereikbaarheid. Zonder deze status zal de toename van forensenverkeer juist een negatieve invloed hebben op de bereikbaarheid.

5.1.3 Uitwerking scenario 3: Verbreden

In dit scenario wordt een concept ontwikkeld waarbij de barrièrewerking van de A28 wordt verminderd. Door een verscheidenheid van ecodeucten waaronder Hierdense Poort, fietsverbindingen (Drielanden 2 keer), recreoeducten⁵ en andere verbindingen wordt de A28 als het ware ingepakt. Geluidsoverlast wordt in de nabijheid van kernen daarmee gereduceerd.

In de zone aan de A28 worden naast de P-Veluwe in Nunspeet en de P-Veluwe in Harderwijk op meerdere plekken P-Veluwe locaties ingericht. De identiteit van de regio Noord-Veluwe wordt nadrukkelijk gekoppeld aan A28 en Veluwe. Ten zuiden van de A28 wordt het water van de Crescent in Drielanden verbonden met de Randmeren.

De plekken aan de afritten van Harderwijk krijgen een meer regionaal karakter. De afrit aan de Oranjelaan nadrukkelijk als markering van de poort naar bedrijven-terreinen van Harderwijk en Ermelo. Aan de Zandlaan wordt een regionaal distributiecentrum ingericht waarbij door middel van milieuvriendelijk transport naar de hele regio wordt vervoerd.

Deze uitwerking heeft in meerdere opzichten invloed op het woonklimaat. De recreatieve voorzieningen voor zowel bewoners van de regio als toeristen nemen toe met een positief effect op de werkgelegenheid en leefomstandigheden. Door de ontwikkeling van een distributiecentrum ondervinden bewoners van de regio minder overlast van zwaar verkeer. Minder geluidsbelasting van de A28 betekent gunstiger woonomstandigheden.

5.2 De ontwikkeling van multifunctionele accommodaties in de wijken

De gemeente wil de dienstverlening aan burgers op het gebied van welzijn, zorg en onderwijs beter bereikbaar maken. Daarvoor is het noodzakelijk

⁵ Met recreoeducten worden combinaties van ecodeucten met recreantenpassages bedoeld.

om op wijkniveau tussen welzijns-, onderwijs- en zorginstellingen betere relaties te leggen en samenwerking te bevorderen. Multifunctionele accommodaties⁶ (MFA's) zijn een middel daarvoor. De ontwikkeling van deze accommodaties heeft zowel een sociale als een ruimtelijke component. Voordelen van MFA's zijn: versterking van de sociale cohesie, inhoudelijke afstemming en koppeling van welzijns-, onderwijs- en zorginstellingen, optimale bundeling van het verenigingsleven en optimaal ruimtegebruik. Voor wat betreft het beheer wordt gewerkt met een organisatievorm die de bewoners van de wijk mogelijkheden tot participatie biedt. Zowel de accommodatie als de activiteiten die daar plaatsvinden sluiten aan op de behoeften van de bewoners in de wijken.

5.2.1 Uitwerking in scenario 1: Vasthouden

Wanneer dit scenario wordt gevolgd dan is het bestaande voorzieningenpeil het vertrekpunt voor de ontwikkeling van Harderwijk. Dit betekent dat er in 2031 in twee wijken, Drielanden en Stadsdennen, multifunctionele accommodaties zijn.

Bij de ontwikkeling van de wijk Drielanden is rekening gehouden met "De Bogen". Deze accommodatie combineert een aantal functies. In 2031 zijn de relaties tussen deze functies versterkt en is de dienstverlening door fysieke ingrepen beter bereikbaar gemaakt. De accommodatie in Stadsdennen heeft in 2031 een inhoudelijke invulling gekregen op basis van de behoeften van de bewoners in de wijk en uitgaande van de het aanbod van de al aanwezige voorzieningen. In de overige wijken zijn de bestaande voorzieningen fysiek en programmatisch aangepast, zodat hun sociale functie is versterkt.

5.2.2 Uitwerking in scenario 2: Verdiepen

Harderwijk beschikt op basis van dit scenario in 2031 over een kwalitatief hoogwaardig voorzieningen-niveau. Het MFA-concept is uitgerold over de gehele gemeente. Naast de accommodaties in Drielanden en Stadsdennen zijn er ook accommodaties in Waterstad, Stadsweiden, Tweelingstad, Frankrijk en de binnenstad. In Hierden heeft het Dorpshuis ook deze functie.

Door consequente toepassing van het MFA-concept

⁶ Een MFA is een gebouwde voorziening waar meerdere organisaties, vaak vanuit verschillende achtergronden, intensief met elkaar samen werken om een divers aanbod van dienstverlening en voorzieningen op elkaar aan te laten sluiten.

is de herkenbaarheid daarvan in de gemeente toegenomen. MFA's zijn een belangrijke ontmoetingsplaats geworden: waar mensen samenkomen, gebeurt iets. Dit heeft de sociale samenhang in de wijken vergroot.

Daarnaast ondersteunen MFA's de onderlinge (keten) samenwerking van welzijns- en zorgorganisaties en de ontwikkeling van woonservicezones. Ze doen dienst als centrale punten waar mensen advies en informatie kunnen inwinnen, en waarvandaan zorg en aanverwante diensten worden gecoördineerd.

MFA's hebben een duidelijke functie binnen het Brede School-concept. Door onderwijs met sport- en culturele activiteiten te clusteren, kunnen ouders een goede balans vinden tussen hun werk en de zorg voor de kinderen. Hierdoor ontstaat een gunstig effect op de arbeidsparticipatie.

In scenario 2 worden de voordelen van MFA's zodanig benut dat zij een grote bijdrage leveren aan de versterking van de sociale infrastructuur in de gemeente. Een dergelijk scenario betekent een verrijking van het woonklimaat de leefbaarheid van wijken. De betrokkenheid van de burger neemt toe.

5.2.3 Uitwerking in scenario 3: Verbreden

In scenario 3 wordt het MFA-concept verder uitgerold over de regio in de vorm van 'Kulturhusen' voor de regio Noord-Veluwe. Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke sociale en culturele context van de verschillende gemeenten in de regio. Deze Kulturhusen zijn eigentijdse gebouwen waarin exposities, culturele evenementen, trainingen, informatiebijeenkomsten, vergaderingen en andere activiteiten plaatsvinden. Activiteiten worden in regionale samenwerkingsverbanden gecoördineerd.

Het verspreiden van het MFA-concept sluit aan op de Care-valley gedachte: zorgzame en ontspannen regio. De in scenario 2 genoemde voordelen gelden ook in scenario 3. Daarnaast zijn er efficiëntievoordelen en afstemmingsvoordelen op regioniveau te behalen.

5.3 Het onderwijsaanbod

Het aanbod van het onderwijs heeft een sociale, ruimtelijke én economische component. Het gaat in deze casus met name om de aansluiting tussen leren en werken, het opleidingsniveau en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Harderwijk. Het aanbod

in onderwijs maakt deel uit van het totaalpakket aan voorzieningen dat Harderwijk haar bewoners te bieden heeft.

5.3.1 Uitwerking in scenario 1: Vasthouden

In dit scenario is het credo 'vasthouden wat we hebben'. Het onderwijsaanbod zal in dit scenario beperkt veranderen. Het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs zijn met één of twee varianten uitgebreid. In Drielanden is een Brede School operationeel en in Waterstad is een bijzondere vorm⁷ van basisonderwijs gevestigd. De bestaande Mbo-instellingen zijn elk met twee nieuwe studierichtingen uitgebreid. Dit scenario heeft slechts marginaal effect op het woonklimaat.

5.3.2 Uitwerking in scenario 2: Verdiepen

Naast de uitbreiding zoals in scenario 1 beschreven, wordt in dit scenario het onderwijs uitgebreid door een uitbreiding van het aanbod met Hbo. Rondom het station in Harderwijk volgen circa 2.000 tot 4.000 studenten uit Harderwijk en de omliggende gemeenten dit type onderwijs. Dit geeft de stad als geheel een jonger karakter. Er zijn daardoor meer horecagelegenheden, sportcentra en culturele evenementen die speciaal op jongeren zijn gericht. Harderwijk voorziet ook in passende studentenhuisvesting in het stationsgebied.

Door de toevoeging van hoger beroepsonderwijs is het opleidingsniveau van de inwoners van Harderwijk gestegen. De Hbo-instelling verzorgt specifieke opleidingen in gekozen economische sectoren zoals zorg, recreatie en retail of maakindustrie en zakelijke dienstverlening. Deze opleidingen zijn uniek voor Nederland. Het Mbo-aanbod profiteert van deze ontwikke-

⁷ Hier wordt bedoeld een Vrije School, een Jenaplanschool of een Montessorischool.

ling en biedt extra opleidingen in deze sectoren aan. Er is daardoor een sterk aanbod in middelbaar- en hoger beroepsonderwijs, passend bij het economisch profiel van Harderwijk.

Het is belangrijk dat opleidingen en banen in de gemeente Harderwijk op elkaar aansluiten. Hieraan dragen alle betrokken uit het onderwijs en uit de arbeidsmarkt bij. In het basisonderwijs is het aanbod in Harderwijk verrijkt met een Jenaplanschool en een Montessorischool.

Een breed onderwijsaanbod verbetert de positie van Harderwijk als potentiële vestigingsplaats voor bedrijven en woonplaatszoekenden.

5.3.3 Uitwerking in scenario 3: Verbreden

In dit scenario vindt de afstemming van het onderwijs op regionaal niveau plaats. In de regio zijn verschillende typen hoger en middelbaar onderwijs. Deze zijn voornamelijk gericht op de 'care sector'. Er is een gevarieerd aanbod Mbo-opleidingen in de regio. Er is een Care Academy opgericht, exclusief op de care sector georiënteerd, die aansluit op de specifieke kenmerken van de regio. Deze instelling wordt niet per definitie in Harderwijk gevestigd.

Het bredere aanbod van onderwijs in de regio verbetert het woonklimaat in de regio. Het effect op werkgelegenheid en woonklimaat voor Harderwijk zal zwakker zijn dan in scenario 2 afhankelijk van de vestigingsplaats maar zeker sterker dan scenario 1.

Uw mening telt!

De mogelijke toekomst voor Harderwijk is beschreven in drie scenario's. Kijk er naar en stel uw vragen.

Wij zijn erg benieuwd naar uw reactie en motivering. U kunt deze kwijt op de kaartjes die u bij inlevering krijgt u een consumptiemunt, die u aan de bar kunt besteden.

Toekomstbeeld A:
 1a. Wat spreekt u in het scenario **Vasthouden** aan?

Ik denk dat vasthouden stilstand voorkomt en misstanden scherpuitgang houden met wat zal komen.

Waarom spreekt dit u aan?

Veelzijdigheid betreffende ontwikkelingen en hun mogelijkheden.

*Tip van de expert:
 Kies voor beperkt aantal thema's*

- DORF...
- WEES ONDER...
- MEER IS NIET ALTYD...

*Tip van de expert!
 Maak (veel) gebruik van de pollbooks (Huisregio) van Huisregio. Hierin staan de vragen die u kunt stellen op je naar...*

*Tip van de expert:
 - Emphasiseer op een meer sterke coördinatie
 - gaat uitbreiden de regio
 - maak gebruik van de lokale kennis van de regio
 - maak gebruik van de lokale kennis van de regio
 - maak gebruik van de lokale kennis van de regio
 - maak gebruik van de lokale kennis van de regio
 - maak gebruik van de lokale kennis van de regio*

*van
 hi*

*Tip van de expert!
 Met ambitie is niets mis! Het is belangrijk om te weten...*

*Tip van de expert
 Kies: Schaalgroottes + bijbehorend programma*

- ↳ lokaal
- ↳ regionaal
- ↳ nationaal
- ↳ ?

*Tip van de w...
 op groen bla...
 lijf 't jona...
 zelfbewust ke...
 voor deze...*

6. Participatie

Een visie maken op de stad doe je niet alleen. De gemeente heeft vanaf het eerste begin gekozen om burgers en ondernemers te betrekken in het proces. In de loop van 2009 zijn er verschillende bijeenkomsten georganiseerd.

In het traject dat vooraf ging aan deze kaderstellende nota zijn voor elk van de drie beleidsvelden (sociaal, economie, ruimte) informatieve bijeenkomsten georganiseerd met de verschillende raadscommissies en de burgers van Harderwijk. Ook heeft er een expertmeeting plaatsgevonden waarin externe experts op ruimtelijk, economisch en sociaal gebied hun licht over de Harderwijkse situatie en toekomstscenario's hebben laten schijnen. Verder hebben veel medewerkers vanuit de gemeentelijke organisatie een bijdrage geleverd. Er is gebruik gemaakt van bestaande gemeentelijke beleidsnota's, van gegevens uit beleidsrapporten en van nota's van de regio Noord-Veluwe, Kamer van Koophandel, de provincie Gelderland en het Rijk.

6.1 Bespreking in raadscommissies

In mei, juni en september zijn de informatienotities van de sociale stadsvisie, economische visie en ruimtelijke structuurvisie afzonderlijk van elkaar besproken met de verschillende raadscommissies, respectievelijk Samenleving, Beleid Algemeen en Ruimte. De processen die waren gestart om te komen tot de bovengenoemde visies zijn hierna geparkeerd om eerst deze kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 te ontwikkelen. Daarbij is ambtelijk steeds gezocht naar een integrale benadering door adviseurs van verschillende afdelingen te betrekken bij het proces. De projectleiders van de drie visies hebben samen met een procesmanager een kernteam Stadsvisie gevormd.

In de informatienotities zijn SWOT-analyses beschreven die zijn voorgelegd aan de commissies én aan publiek en onder begeleiding van een externe deskundige. Hierbij kwam de vraag aan de orde of in deze analyses zaken over het hoofd zijn gezien. De verschillende analyses en de aanvullingen zijn met elkaar gecombineerd en gecomprimeerd tot een werkbaar hoeveelheid kansen en bedreigingen, sterkten en zwakten.

6.2 Expertmeeting

In oktober zijn externe deskundigen met expertise op verschillende beleidsterreinen uitgenodigd om met een blik van buiten hun mening te geven over de resultaten van de interne analyse. Ze kregen de gelegenheid kritiek te uiten en op- en aanmerkingen te maken. De informatie van de experts is gebruikt om de onderbouwing van de Stadsvisie te versterken. Hun belangrijkste tip hebben zij op een tegel gezet, waarvan het resultaat op de volgende pagina is weergegeven. De strekking van hun advies is als volgt: Durf te kiezen en baseer de keuze op de potenties van Harderwijk

6.3 Burgerpanel

Met behulp van de input van de raadscommissies en de expertmeeting zijn de drie scenario's uitgewerkt. Deze scenario's zijn voorgelegd aan het burgerpanel, waarbij 267 respondenten hebben gereageerd. Van de respondenten vond 77% dat de gemeente nu plannen moet voorbereiden voor na 2020 wanneer het Waterfront en Drielanden zijn gerealiseerd. De knelpunten die volgens deelnemers moeten worden aangepakt zijn de verkeerssituatie/bereikbaarheid, het stationsgebied en parkeren in de binnenstad.

Op de vraag welke prioriteiten de respondenten zouden stellen, worden een goed woonklimaat, hoogwaardig openbaar vervoer, een goed fietspadennetwerk, het opknappen van de stationsomgeving, duurzaamheid, energieneutraal en milieu, een stadspark en meer luxe winkels als belangrijke verbeteringen genoemd. Een intercityverbinding, een theater of schouwburg en meer winkelvoorzieningen worden het meest gemist. Tenslotte hebben respondenten aandacht gevraagd voor meer starterswoningen, geen hoogbouw, het beschermen van het landelijk gebied en duurzaam wonen, werken en recreëren.

De uitkomst van het burgerpanel is een gevarieerd pakket aan wensen met veel verschillende onderwerpen. Opvallend is dat meer dan de helft van de respondenten aangeeft voor scenario 3 te willen gaan. De volledige rapportage van het burgerpanel staat in bijlage 5.

6.4 Ambtelijke raadpleging

In projectgroepen is het concept van de Stadsvisie Harderwijk 2031 besproken met adviseurs van verschillende afdelingen. De op- en aanmerkingen zijn verwerkt en in een grote plenaire bijeenkomst zijn de scenario's

toegelicht. Er is overwegend positief gereageerd op de documenten.

Om te komen tot een voorkeursscenario is er integraal een multi-criteria analyse uitgevoerd (zie bijlage 6). Ambtelijke vertegenwoordigers van alle relevante disciplines hebben de gelegenheid gehad om hun voorkeur aan te geven op deelaspecten. Scenario 2 komt daar als beste uit, op de voet gevolgd door scenario 3. Het meer behoudende scenario scoorde slecht. De bespreking van deze uitkomsten levert op dat scenario 1 wordt gezien als stilstand en daardoor achteruitgang. Scenario 2 krijgt een voorkeur waarbij wordt opgemerkt dat de fysieke ruimte de grens van de ontwikkelingen bepaalt. Scenario 3 wordt als waardevol beschouwd, maar de tijd wordt nog niet rijp geacht voor dit scenario.

6.5 Burgerreacties en website-reacties

Alle bewoners van de gemeente zijn in december door middel van een huis-aan-huis folder op de hoogte gesteld van de ontwikkeling van een stadsvisie. Er kon gereageerd worden via de website of mondeling op een inloopbijeenkomst. Op deze inloopbijeenkomst werden de verschillende scenario's gepresenteerd en is bezoekers gevraagd te reageren.

De reacties kwamen van burgers die zich goed hadden voorbereid. De teneur uit deze reacties is dat burgers van de gemeente graag ontwikkelingen zien plaatsvinden maar niet tegen elke prijs. Een mogelijke groei naar 70.000 inwoners met kans op stedelijke problematiek wordt niet realistisch gevonden. Stilstand is over het algemeen geen optie, blijkt uit de gegeven reacties. Burgers zien wel wat in samenwerking met andere gemeenten vanwege grote voordelen, maar zien in dat het moeilijk zal zijn dat goed te organiseren.

Uit de reacties kan worden samengevat dat de inwoners veel waarde hechten aan goed onderwijs, inclusief HBO. Ook wil men graag het karakter van het huidige Harderwijk en het dorpse karakter van Hierden behouden. De historische elementen in de stad worden belangrijk gevonden. De economische ontwikkeling wordt noodzakelijk gevonden om de werkgelegenheid op peil te houden en een intercity stop in Harderwijk, vanwege de snellere verbindingen naar Amersfoort en Zwolle

De opkomst was laag waardoor de representativiteit te wensen overlaat. Dit heeft waarschijnlijk deels te maken met het hoge abstractieniveau van een stadsvisie. De reacties zijn na te lezen in bijlage 7.

6.6 Reactie vanuit de regio

In het proces wordt ook ruimte ingebouwd voor de reactie vanuit de regio op de toekomstplannen van Harderwijk. Voor alle scenario's maar met name voor scenario 3 is het van essentieel belang om draagvlak te vinden bij de verschillende regiogemeenten. Hierbij hoort ook nadrukkelijk de gemeente Zeewolde. Direct nadat het college de kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 heeft vrijgegeven voor debat in de gemeenteraad wordt de regio betrokken bij de stadsvisie.

6.7 Verwerking reacties in advies

Alle reacties hebben in meer of mindere mate bijgedragen aan het tot stand komen van deze visie. Uit de reacties bleek welke aspecten belangrijk werden gevonden. De afdeling milieu heeft bijvoorbeeld ingebracht dat de ambities uit het Milieubeleidsplan niet te herkennen waren in het stuk. Vervolgens is dit in de definitieve versie aangepast. De externe deskundigen hebben gewezen op de noodzaak om heldere keuzes te maken. Hierdoor zijn de scenario's scherper neergezet. Door de burgers is gewezen op de identiteit van Harderwijk en Hierden. Dit aspect is meegenomen in de scenario-beschrijving. Een aantal reacties is bruikbaar voor de uitwerking van deze Stadsvisie tot de verschillende deelvisies voor economie, sociaal en ruimte.

In de verschillende bijeenkomsten is met elkaar gesproken over te verwachten effecten van de verschillende scenario's. Deze reacties vormen samen met de analyse uit de hoofdstukken 2, 3 en 4 de basis voor de scenariokeuze.

7. Conclusie en advies

Tijdens het proces van de totstandkoming van de kaderstellende nota Stadsvisie Harderwijk 2031 is gezocht naar een goede onderbouwing. Hiervoor is input gevraagd van burgers, bedrijven en instellingen in de gemeente, deskundigen van buiten de gemeente, alle ambtelijke disciplines en het bestuur. Concrete voorbeelden, thema's en casussen zijn gebruikt om de scenario's inzichtelijk te maken voor alle betrokkenen. De gevolgen en de kanttekeningen van de scenario's zijn hierdoor helder en duidelijk geworden. Hiermee zijn alle belangrijke aspecten van de stadsvisie Harderwijk besproken. In dit hoofdstuk vindt de verantwoording van de scenariokeuze plaats. De belangrijkste criteria daarbij zijn: 'wat is een ontwikkeling die bij de gemeente Harderwijk en haar inwoners past?' en 'welke ontwikkeling leidt tot een open, ontspannen en ondernemende stad in 2031?'

Vasthouden

Scenario 1 houdt in dat na het realiseren van de nu ingezette plannen Harderwijk zich richt op beheer en onderhoud. Vasthouden is het uitgangspunt van dit scenario. Dit past niet bij de ontwikkeling die Harderwijk in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt, past niet bij de functie van centrumgemeente en past niet bij het gewenste imago van de gemeente. Ook burgers geven aan dat het niet verder ontwikkelen van Harderwijk als stilstaan wordt gezien.

Verdiepen

Scenario 2 is nadrukkelijk gericht op een sterke verdiepingsslag. De groei en ontwikkeling van Harderwijk in dit scenario zorgen voor de instroom van nieuwe mensen, kennis en cultuur. Dit verbetert het draagvlak van maatschappelijke en commerciële voorzieningen in de gemeente. Dit sluit ook aan bij de ambitie van de gemeente die streeft naar een open en ondernemende stad. Echter, het ontspannen karakter van de gemeente wordt behouden. Dit maakt dat een al te grote ambitie, een groei naar bijvoorbeeld 70.000 inwoners door vele betrokken als niet wenselijk wordt aangemerkt. De beschikbare ruimte is een beperkende factor voor dit scenario. Immers, de wens tot het behoud van het groene karakter komt hiermee in het gedrang. Het is belangrijk in dit scenario te benadrukken dat groei geen doel op zich is, maar een gevolg kan zijn van de verdiepingsslag.

Verbreden

In scenario 3 staat de samenwerking met de regiogemeenten centraal. Veel mensen zien de samenwerking op de lange termijn als wenselijk en noodzakelijk. In dit scenario wordt de kracht van de regio benut om activiteiten, voorzieningen en initiatieven te trekken naar de regio. Harderwijk profiteert daarvan. De realiteit van de samenwerking wordt daarbij niet uit het oog verloren. Het verlies van regie op de eigen ontwikkeling van de gemeente en het ontbreken van een regionaal wij-gevoel zijn doorslaggevend om dit scenario nu niet te kiezen.

Advies

Op basis van alle aangedragen argumenten blijkt dat ontwikkeling noodzakelijk is om van Harderwijk ook in 2031 een aantrekkelijke woon- en werkgemeente te maken. Scenario 1 biedt daarvoor te weinig mogelijkheden. Scenario 2 en 3 bieden die mogelijkheden wel. In scenario 2 houdt de gemeente zelf regie, kunnen projecten sneller worden gerealiseerd en versterkt de gemeente haar centrumfunctie. In scenario 3 wordt daarentegen nadrukkelijk gekozen voor een gezamenlijke regie. Hierdoor is er weliswaar meer slagkracht, maar ook langere besluitvorming die de uitvoering van projecten kan vertragen.

De gemeenteraad van Harderwijk kiest daarom voor:

Scenario 2 'Verdiepen' waarbij Harderwijk zich inzet voor het opstellen van een aansprekende regionale agenda

Uitgave
Gemeente Harderwijk
Postbus 149
3840 AC Harderwijk
T 0341 41 11 82
E stadsvisie@harderwijk.nl

juni 2010

Auteurs

Kernteam Stadsvisie:
Paul Lohmeijer
Hanneke Annink
Henk Maas
Peter de Jong
Jiska Krikke

Vormgeving

Ton Pors

Druk

Intervisie Ermelo

gemeente harderwijk

